

Verksamhet

Ålands Omsorgsförbund k.f
Styrmansgatan 2 B
Mariehamn

Beslut

Ålands miljö- och hälsoskyddsmyndighet (ÅMHH) föreskriver med stöd av 76 § 1 mom. specialomsorgslagen¹ Ålands omsorgsförbund k.f. (ÅOF) att senast från och med 01.09.2018 upphöra uppbära avgifter för samtliga åtgärder som är kopplade till medicinhantering inom specialomsorgens öppna vård, förutom i det fall en klient kan sköta sin medicinering själv men som enligt den s.k. normalitetsprincipen väljer att köpa denna service av ÅOF.

Motivering

Enligt ÅOF:s taxa² kan en avgift om 10,00 €/månad för medicinhantering uppbäras av förbundets klienter. ÅOF har för ÅMHH framfört att förbundet debiterar sina klienter för medicinhanteringen till den del det handlar om medicinindelning från enskilda klienters personliga medicinburkar till deras veckodosetter.

Enligt 4 § 1 mom. 2 punkten klientavgiftslagen³ utgör specialomsorger enligt specialomsorgslagen avgiftsfri socialservice. Enligt samma lagrum kan dock under vissa förutsättningar en avgift uppbäras för en utvecklingsstörs uppehälle. Enligt 2 § 2 punkten i specialomsorgslagen är *hälsovård* en sådan tjänst som hör till specialomsorgerna. Begreppet *hälsovård* inkluderar, enligt vedertagen praxis i riket, hela medicinutdelningskedjan från förpackning till individ, receptförnyelse, medicinuttag och andra eventuella därtill hörande medicinhanteringstjänster, som hänför sig till individens utvecklingsstörning. Således är alla moment i den praktiska medicinhanteringen avgiftsfria för klienten. Detta har även bekräftats för ÅMHH av Tillstånds- och tillsynsverket för social- och hälsovården (VALVIRA).

¹ Lagen (FFS 519/1977) angående specialomsorger om utvecklingsstörs, tillämplig genom landskapslag (1978:48) om tillämpning av lagen angående specialomsorger om utvecklingsstörs.

² Förbundsstyrelsen för Ålands Omsorgsförbund, protokoll 24.01.2018, bilaga 2a.

³ Lagen om klientavgifter inom social- och hälsovården (FFS 734/1992), tillämplig genom 1 § landskapslag (1995:101) om tillämpning i landskapet Åland av riksförfattningar om socialvård.

ÅOF har med anledning av ÅMHHM:s tillsyn över ÅOF:s avgifter för förbundets klienter konstaterat att specialomsorgslagen utgör en ”andrahandslag” i förhållande till landskapslag (2011:114) om hälso- och sjukvård (ÅHS-lagen) och att den hälso- och sjukvård ÅHS förutsätts ordna med stöd av 37 § i ÅHS-lagen även innefattar ÅOF:s klienter (inom specialomsorgen).

I landskapslag (1995:101) om tillämpning i landskapet Åland av riksförfattningar om socialvård genom vilken klientavgiftslagen (FFS 519/1977) implementerats i landskapets rättsordning har man särskilt i 2a § reglerat i landskapet gällande avvikelser från rikets klientavgiftslag. Det finns inga avvikelser i nämnda blankettlag från avgiftsfriheten i 4 § 1 mom. 2 punkten i klientavgiftslagen. ÅMHHM konstaterar att rättigheter som tillskrivs klienter med stöd i en speciallag (*Lex specialis*), såsom specialomsorgslagen, inte kan fräntas klienten med stöd av hänvisningar till en lag av allmän karaktär (*Lex generalis*), såsom LL om hälso- och sjukvård (2011:114). Det saknar betydelse i detta sammanhang att den offentliga hälso- och sjukvården i landskapet Åland tillhandahålls av myndigheten Ålands hälso- och sjukvård (ÅHS) som är underställd landskapsregeringen, medan den offentliga hälso- och sjukvården i övriga delar av landet är en kommunal angelägenhet.

Under punkt 2 (Medicinhandlingen) i ÅOF:s taxa (*System för uppehälleavgift fr.o.m. 1.1.2018*, hänvisas till ”Taxa enligt ÅHS:s avgifter”. ÅMHHM konstaterar att ÅHS kan debitera ÅOF för vårdtjänster som ÅHS tillhandahåller enligt 17 § 3 mom. i ÅHS-lagen. En sådan avgift kan emellertid vare sig direkt av ÅHS eller av ÅOF debiteras av en klient inom specialomsorgen såvida det är frågan om en tjänst som sorterar under begreppet ”hälsovård”, vilken medicinhandling enligt resonemanget ovan utgör.

Medicinhandling kan inte heller anses utgöra en del av sådant uppehälle som avses i 4 § 1 mom. 2 punkten klientavgiftslagen, vilket ÅOF:s rubricering av taxan antyder. Enligt Ålands förvaltningsdomstols beslut 67/2013 (givet den 12.9.2013) har i rättspraxis som kostnader för uppehälle i regel godkänts sådana ordinära kostnader som oberoende servicemottagarens utvecklingsstörning föranleds av boende, mat och klädvård. Det går med andra ord inte att hävda, vilket ÅOF i alla fall indirekt gör genom taxan, att medicinhandlingen utgör en del av klientens uppehälle.

Varken klientavgiftslagen eller landskapslag (1978:48) om tillämpning av specialomsorgslagen i landskapet Åland innehåller undantag som möjliggör en avvikande tillämpning av klientavgiftslagen eller specialomsorgslagen på Åland jämfört med övriga delar av landet, där medicinhandlingen ingår i specialomsorgerna och därmed är avgiftsfri.

Bakgrund

ÅMHM konstaterade i sitt beslut den 23 september 2015 (Dnr: 2014-0251-5) att ÅOF:s praxis att debitera en avgift om 10 €/månad/person för medicinhantering, däribland medicindelning, medicinuttag och receptförnyelse, inte beaktar att medicinhanteringen är en del av specialomsorgerna och därmed avgiftsfri.

ÅMHM har därefter per brev vid upprepat denna ståndpunkt gentemot ÅOF den 3 februari 2016 (Dnr: 2014-251-7), 3 februari 2017 (Dnr: 2017-81-1) och den 9 mars 2017 (Dnr: 2017-82-3). ÅOF har i svar till ÅMHM den 28 februari 2017 och den 28 april 2017 motiverat förfarandet med att ÅHS ansvarar för hälso- och sjukvård för landskapets invånare, vilket inbegriper klienter som erhåller service av ÅOF. Därmed kan inte ÅOF agera på egen hand.

ÅMHM har den 6 februari 2018 (Dnr: 2017-82-5) begärt ÅOF redogöra för om/hur klienter vid ÅOF eventuellt debiteras för medicinhantering i dagsläget. Ur redogörelsen ska framgå eventuella belopp och vilka insatser det handlar om. ÅOF:s redogörelse är inkommen till ÅMHM den 28 februari 2018. Ur redogörelsen framgår att ÅOF debiterar för medicinindelningen av klienter inom specialomsorgen, till den del det handlar om medicinindelning från enskilda klienters personliga medicinburkar till deras veckodosetter. För denna service uppbärs 10€ per person och månad, vilket enligt ÅOF följer motsvarande debiteringsgrund som inom hemsjukvården vid ÅHS.

Besvär

Besvärсанvisning bifogas.

Beslutet justeras omedelbart.

För Ålands miljö- och hälsoskyddsmyndighet

Stig Abrahamsson
Myndighetschef
Beslutande

Mikael Granholm
Social- och hälsovårdsinspektör
Föredragande

Bilaga

1. Besvärсанvisning

För kännedom:

Förbundsstyrelsen för Ålands Omsorgsförbund.